

**Industrirådets inspel
till regeringens
Industristrategi**

Industrirådets inspel till regeringens arbete med framtagande av en svensk Industristrategi

Inledning

Industrirådet välkomnar regeringens ambition att ta fram en ny industristrategi, vilket aviserades i budgetpropositionen för 2024. Vi delar också uppfattningen att uppgiften för en industristrategi är att sätta ramarna och ange riktningen. Därför bör en industristrategi ta ett samlat grepp och få alla delar att hänga ihop.

Industrirådet består av industrins fem fackförbund och elva arbetsgivar- och branschorganisationer.

Stora utmaningar kräver en stor vision

Det brådskar med en svensk industristrategi. Den svenska Industrins ramvillkor bestäms på flera sakområden, som har det gemensamt att de är i stort behov av reformering. De är områden som av olika skäl har blivit eftersatta eller som sedan länge haft en inaktuell riktning. Flera reformprocesser har påbörjats - men nu är hög tid för förändring och genomförande.

Riktningen på en ny industristrategi har stor betydelse. Rätt utformad kan den bli vägledande för Sveriges framtid som industrination och sättas i ett sammanhang av hård, global konkurrens. Vi ser nu oroande tecken på att Sverige och Europa halkar efter, samtidigt som de stora handelsblocken i Nordamerika och östra Asien tar nya kliv i det internationella teknikracet. Andra rör sig snabbt. Nu måste vi med samma hastighet definiera Sveriges och EU:s väg för att hävda oss i denna krävande omvärld.

Industrirådet ser att staten och politiken har en nyckelroll för att leda reformarbetet. Det kommer att kräva styrning och politiskt mod. Beslut måste kunna fattas snabbt, ge tydliga prioriteringar och omfatta stora delar av samhället, såväl myndigheter som aktörer på kommunal nivå. Politiken har också ansvaret för att utforma relevanta ekonomiska styrmedel och incitament. Med sådana på plats, underlättas industrins större investeringsbeslut.

En ny industristrategi måste kunna ge långsiktiga svar på vad den svenska industrin ska vara om tio, tjugo år. Industrirådet vill därför redan här uppmana regeringen att tänka visionärt, långsiktigt och teknikneutralt. Lika viktigt är att industristrategin har bred politisk förankring. Det är önskvärt att den håller över flera mandatperioder, oavsett politikens majoritetsförhållanden.

Med en sådan ansats kan viktiga investeringar åstadkommas, som stärker svensk konkurrenskraft och befäster Sveriges ledande position inom innovation och produktivitet. Det kan också bidra till att marknadsmisslyckanden kan undvikas. En stark nationell industriell bas är grundläggande för framtida

konkurrenskraft och därmed för Sveriges välstånd. Den är viktig för möjligheten till grön och digital omställning och för att stärka samhällets försvarsförmåga och motståndskraft vid kriser. Vi behöver också hitta ett positivt och tillväxtvänligt perspektiv när AI (artificiell intelligens) nu introduceras på bredden i näringslivet. Vi behöver ta vara på de stora möjligheter som finns med AI, samtidigt som riskerna ska hanteras. För Industrirådet är det särskilt angeläget att politiken utformas på ett sätt som tar hänsyn till att digitalisering är ett generiskt område som har bäring på alla politikområden. Ett digitalt näringsliv, det vill säga ett näringsliv som använder och drar full nytta av digital teknik är helt beroende av att det finns en väl utbyggd digital infrastruktur som medger uppkoppling överallt.

För att hela den industriella värdekedjan ska kunna ställa om krävs effektiva satsningar på små och medelstora företag, som i stor utsträckning saknar egna utvecklingsresurser. Mindre företag är ofta underleverantörer till större bolag och deras verksamhet har stor betydelse för att uppnå hållbarhet längs hela värdekedjan.

Det behövs därför särskilt fokus på att stärka små och medelstora företags konkurrenskraft och deras förmåga att ställa om till cirkularitet och klimatneutralitet.

Industristrategin behövs för att navigera i en verklighet som präglas av globala spänningar. Vi ser nu handelskonflikter blossa upp mellan länder och handelsblock, där frihandel och öppen globalisering utmanas i grunden. Vi ser stora säkerhetspolitiska förändringar, med krig i Ukraina, väpnade konflikter i Mellanöstern och en tilltagande spänning mellan Kina och Taiwan. Samtidigt som Sverige, och inte minst svenska företag, dagligen utsätts för cyberattacker som hotar och stör den dagliga verksamheten. Till detta kommer även ett omfattande industrispionage mot den svenska industrin.

I spåren av detta följer störningar i industrins värdekedjor, men också politiska strävanden efter mer regional självförsörjning. Inom EU finns nu en konkret plan för att uppnå så kallad strategisk autonomi. Även Sveriges medlemskap i Nato är ett resultat av denna globala utveckling som kommer att få betydande konsekvenser för svensk industri.

När Sverige nu ska uppdatera sin industristrategi är det viktigt att ha en nära koppling till den europeiska motsvarigheten. EU har sannolikt aldrig varit så viktig för Sverige som idag. Genom den gränsöverskridande inre marknaden säkras fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital. Detta har stärkt inte bara EU:s, utan också Sveriges globala konkurrenskraft.

För Industrirådet är det avgörande att EU även framgent sätter tillväxt och konkurrenskraft i fokus för att främja den gröna och digitala omställningen. Här har Sverige en central roll att fylla, som pådrivare och idégivare i det europeiska samarbetet. EU:s stora flaggskepp Gröna given lanserades i slutet av 2019, med målet att EU ska vara klimatneutralt 2050. Gröna given poängterar att alla relevanta politikområden bidrar till det slutgiltiga klimatmålet och innehåller flera initiativ inom till exempel klimat, energi, transport och industri.

Den pågående gröna och digitala omställningen inom EU drivs av industrin. Industrin måste därför ses som en del av lösningen. EU bör fokusera på att skapa förutsättningar för en innovativ och långsiktigt konkurrenskraftig industri som bidrar till jobb och välfärd. I detta arbete bör Sverige ha ett stort

engagemang. Utmaningarna är många. Sveriges viktigaste konkurrentländer vässar nu sin industriella kapacitet och bygger sin framtida förmåga för en starkare närvaro på globala marknader.

Mycket står på spel och behovet av resoluta åtgärder är stort. Det finns hopp om att industrin och politiken tillsammans kan hitta lösningar framåt men det brådskar, politiken behöver agera nu.

Nu säkrar vi Sverige som industrination

För att nå industrins och politikernas ambitioner kommer en rad krav att ställas på en ny industristrategi. Det behövs goda ramvillkor i form av infrastruktur, energisystem, effektiva tillståndsprocesser och kompetensförsörjning.

Forskning och innovation är en högaktuell fråga, inte minst med anledning av den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen, som regeringen avser presentera under hösten 2024. En nationell teknik- och innovationsstrategi, vilket är ett förslag som förs fram i Industrirådets inspel till den forsknings- och innovationspolitiska propositionen, föreslås här som en viktig del i en större industristrategi. Teknik- och innovationsstrategier genomförs nu i en rad av Sveriges viktigaste konkurrentländer. Här måste Sverige komma i kapp.

Kompetensbristen fortsätter att gäcka svensk arbetsmarknad. Fler än 7 av 10 företag anser att det har blivit svårare att få tag på rätt kompetens de senaste åren. Dessutom är det ett lågt söktryck till utbildningar som industrin efterfrågar. Det är en svår och allvarlig utmaning. Det livslånga lärandet kommer också att bli allt viktigare, inte minst med anledning av industrins omställning.

Tillgång till fossilfri el till konkurrenskraftig kostnad är en grundförutsättning för industrin. Ordet "elkris" dominerade rubrikerna under 2022. Men det kommer att bli än mer akut framöver. Alla fossilfria kraftslag kommer att behövas i ett elsystem som på bara 20 år måste kunna leverera minst dubbelt så mycket som idag. Det behövs tydliga mål och en handlingsplan som säkrar utbyggnad av fossilfri elproduktion och ökad överföringskapacitet i elnäten.

Tillståndsprocesserna måste bli snabbare och enklare. Det har sagts under lång tid. Dagens långsamma och krångliga system hämmar svensk industri. Det finns också ett behov av helhetsperspektiv i bedömningarna, där målkonflikter kan lösas i ett så tidigt skede som möjligt.

Den svenska infrastrukturen har en stor och växande underhållsskuld. Bristerna i våra transportsystem börjar nu bli uppenbara och påverkar industrins transportkedjor. Det handlar inte minst om underhåll av vägar och järnväg. Transportsektorn behöver också minska sitt klimatavtryck. Utsläppen i transportsektorn går i första hand via elektrifiering av vägtrafiken, som står för merparten av utsläppen.

Svensk industri står för lösningarna på många av samtidens utmaningar. Tillsammans med politiken behöver dessa lösas, där politikens uppgift är att skapa rätt förutsättningar för industrin att verka och utvecklas idag och på lång sikt.

Industrirådet delaktiga i genomförandet av industristrategi

Industrirådet ser positivt på att vara delaktiga i genomförandet av en industristrategi. Industrirådets syn är att industristrategin bör karaktäriseras av långsiktighet, bred förankring och genomförande. Industrirådet ser gärna att Industrisamtalet som dialogyta framöver skulle nyttjas för att öka möjligheterna för politiken och Industrirådet att gemensamt agera i rätt tid, givet hur det institutionella- och politiska fönstret ser ut för respektive sakpolitisk del i industristrategin. Detta gäller både nationellt och på EU-nivå.

Genom en kontinuerlig omvärldsbevakning av den industripolitiska utvecklingen och scenarioanalyser kan genomförandet av industristrategin ske på ett effektivt sätt, utan att för den skull kompromissa med en grundläggande långsiktigheten.

För ett effektivt genomförande, ser Industrirådet också det som en fördel om industristrategin kopplas till en tydlig handlingsplan, som i sin tur har konkreta mål formulerade på respektive sakområde. Det skulle minska risken för att visioner och övergripande viljeyttringar inte omvandlas till konkret handling.

Det här är svensk industri

Sverige är ett par decennier in på 2000-talet en kunskapsintensiv industrination med ett av världens mest moderna och innovationsdrivna näringsliv. Industrins betydelse för det svenska välståndet är och förblir central.

Industrin sysselsätter cirka 800 000 människor i Sverige och står för drygt 20 procent av vårt lands BNP. Sveriges välfärd vilar därmed på en konkurrenskraftig industri. Men industrin är inte bara motorn i den svenska ekonomin, utan bidrar också genom innovation, teknikutveckling och export till klimatomställningen. Inte bara i Sverige men även i hög grad både inom EU och på global nivå.

Svensk industri har många styrkor. Vi har den svenska arbetsmarknadsmodellen som grundas i en väl fungerande samverkan mellan arbetsmarknadens parter, en öppen ekonomi med omfattande internationell handel och vi är ett av världens mest digitaliserade länder. Sveriges tradition av satsningar på avancerad kunskap inom ny teknik och tradition av samverkan mellan samhällets olika aktörer ger goda förutsättningar att anta många av de globala utmaningarna.

En stark industriell bas är även en förutsättning för vår totalförsvarsförmåga och vår förmåga att hantera framtida kriser. Ett industriellt ekosystem med starka värdekedjor och en mångfald av underleverantörer är centralt.

Den internationella efterfrågan på de varor och tjänster som svenska företag tillhandahåller är stark. Industrin, inklusive industrinära tjänster, utgör 56 procent av Sveriges export.

Industrin bidrar också till privat och offentlig sysselsättning på de platser där företagen är verksamma. De skatteintäkter som alla dessa verksamheter genererar är en förutsättning för de många offentliga tjänster som är nödvändiga för att ett samhälle och dess näringsliv ska kunna fungera: Ett fungerande rätts- och polisväsende, försvarsförmåga, infrastruktur, sjuk- och hälsovård, skola och kommunikationer.

Industrin skapar dessutom förutsättningar för sysselsättning inom den offentliga sektorn eftersom den verksamheten till mycket stor del finansieras av skatteintäkter i näringslivet. Detta är inte minst viktigt, då industrin ofta investerar utanför storstadsregionerna.

Industristrategins byggstenar

Industrirådet anser att en ny nationell industristrategi bör relatera till EU:s samlade industripolitik. Detta, i kombination med att fokusera på ett antal sakområden som är grundläggande för att säkra svensk industris konkurrenskraft och resiliens. Dessa områden utvecklas närmare i de följande delarna av detta dokument under nedan rubriker, utan inbördes rangordning:

- **Rätt kompetens på rätt plats**
  - Fler som väljer teknik- och industriutbildningar
  - Utveckla Yrkeshögskolan
  - Förstärk högre utbildning
  - Prioritera det livslånga lärandet

- **Satsa på forskning och innovation**
  - Statens satsningar på industrinära Fol bör öka.
  - Större svenskt deltagande i EU:s Fol - program.
  - Genomför en teknik- och innovationsstrategi där svenska styrkeområden identifieras.
  - Främja långsiktiga, välfinansierade och industridrivna innovationsprogram.

- **Ett energisystem för konkurrenskraft**
  - Utbyggnad av fossilfri energiproduktion
  - Ökad överföringskapacitet i elnätet

- **En effektivare och mer förutsägbar miljöprövning**
  - Snabbare handläggningstider
  - Hantering av EU-lagstiftning

- **Dags för ett robust, effektivt och hållbart logistiksystem**
  - Underhåll av infrastruktur och minimering av eftersläpande underhåll
  - Elektrifiering av transportsektorn
  - Digital infrastruktur

Rätt kompetens på rätt plats

Kompetensförsörjningen för industrin är redan nu bekymmersam och ser ut att förvärras framöver.

Industrirådet har nyligen genomfört en undersökning bland samtliga medlemsföretag som visar att industrin kommer att behöva ny- och ersättningsrekrytera 300 000 individer och att nästan 6 av 10 företag behöver öka antalet anställda de kommande tre åren. Behoven är stora på alla nivåer. Särskilt stor är efterfrågan på kvalificerade yrkesarbetare som svetsare, processoperatörer och CNC-operatörer, men efterfrågan är även hög på högskoleutbildade ingenjörer, tekniker och mjukvaru- och systemutvecklare.

Det är uppenbart att klimatomställning, digitalisering och automatisering är nödvändiga för att säkra framtida hållbarhet och konkurrenskraft. I hela Sverige pågår nyinvesteringar och omorganisationer som innebär att yrkesroller och kompetenser förändras. Då blir kompetensförsörjningen än viktigare.

Fler än 7 av 10 företag anser enligt Industrirådets undersökning att det har blivit svårare att få tag på rätt kompetens de senaste åren. Samtidigt är det ett lågt söktryck till utbildningar som industrin efterfrågar. Utbildningarna är dessutom ofta dyra och kräver avancerad utrustning.

Utmaningarna är stora, men det är även möjligheterna. För att öka intresset för tekniska utbildningar bland unga och vuxna, behövs ett långsiktigt strategiskt arbete. Industrins parter samverkar kring dessa frågor inom ramen för Teknikcollege

Men för att nå längre krävs en nationell långsiktig strategi som har ett helhetsperspektiv. Regeringens initiativ till en STEM-strategi är därför välkommen. Den behöver omfatta kort- och långsiktiga mål, ha tydliga fokusområden samt en omfattande handlingsplan från förskola till högre utbildning, med regelbunden uppföljning. Vidare bör strategin präglas av jämställdhet och sträva efter att öka antalet kvinnor som gör STEM-karriärer.

Fler som väljer teknik – och industriutbildningar

STEM-ämnena i grundskolan är särskilt viktigt. En tidig positiv introduktion till ämnena ger rätt förutsättningar för vidare studier och kan dessutom inspirera eleverna till en karriär inom området. Grundskoleelever behöver mer kunskap om vilka utbildningar som leder till jobb. Det är viktigt att förbättra tillgången till kvalificerad studie- och yrkesvägledning, särskilt rådgivning om yrken och studier inom naturvetenskap och teknik. Resurser till samhällsviktiga utbildningar behöver prioriteras. Yrkesverksammas möjligheter att rusta sig för STEM-framtiden är av stor vikt.

Med ett strategiskt arbete som syftar till att öka intresset för naturvetenskapligt, tekniskt och industriellt inriktade utbildningar blir det än viktigare att på gymnasial nivå planera och dimensionera utbildning utifrån arbetsmarknadens behov. Den förändring av hur gymnasial utbildning dimensioneras som beslutats behöver få genomslag i alla kommuner runtom i vårt land så att gymnasial utbildning för ungdomar och vuxna dimensioneras också efter arbetsmarknadens behov. För

att förbättra samordningen av utbildningsutbudet bör samarbetet mellan olika utbildningsnivåer och aktörer inom exempelvis gymnasieskola, yrkeshögskolan och Arbetsförmedlingen stärkas. Teknikcollege är en viktig partner inom industrin, vars samordning kan stärka dessa aktörer.

Utbildningar som riktar sig mot industrin är många gånger dyra att genomföra. De består oftast av mindre grupper och ställer höga krav på relevant utrustning. Staten behöver därför medverka till att skapa goda villkor för investeringstunga utbildningar, i ett system som samtidigt är flexibelt. Det handlar både om nya finansieringsformer och nya sätt att lära.

Förmågan till omställning är viktig för den industriella konkurrenskraften. Den bygger på både spetskunskap och en bred kompetens. Ett starkt utbildningssystem är centralt, samtidigt som det livslånga lärandet blir än viktigare framöver.

Utveckla Yrkeshögskolan

Utvecklingen av Yrkeshögskolan behöver fortsätta. Industrin har ett stort behov av personer med yrkeshögskoleexamen. Det är positivt att det nu erbjuds flexibla utbildningar och kortare kurser. Denna utveckling bör förstärkas, exempelvis genom att införa möjligheten till att läsa kvalificerad YH-utbildning på ett år. Det bör även bli lättare för yrkeshögskolor att erbjuda förberedande och behörighetsgivande kurser. Resurser för STEM och industrirelevanta utbildningar behöver prioriteras.

Förstärk högre utbildning

Även den högre utbildningen behöver förstärkas. När det gäller högskolan behöver resurstilldelningssystemet förändras, så att förutsättningarna för det livslånga lärandet förbättras. Ersättningsbeloppen för de naturvetenskapliga och tekniska utbildningarna i högskolan behöver höjas för att vara tillräckliga för att utbildningarna ska kunna hålla kvalitet och relevans över tid och för att öka genomströmningen. Därtill behövs ökade incitament för lärosätenas samverkan med näringslivet, för att säkerställa relevansen i utbildningarna för de genomgripande teknikskiften som nu sker, öka förståelsen för varandras villkor och ge studenterna bästa möjliga förutsättningar att kvalificera sig för framtidens arbeten¹.

Prioritera det livslånga lärandet

Industrins kompetensbehov kommer inte kunna tillgodoses av endast unga personer och genom nyrekryteringar. Därför är det viktigt att yrkesverksamma kan utveckla sin kompetens, så att de kan möta de nya behov och krav som växer fram på arbetsmarknaden.

Det nya omställningsstudiestödet innebär helt nya ekonomiska möjligheter för individen att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Men utbudet av utbildningar för målgruppen behöver förbättras och förändras. Bland annat behövs det fler korta kurser och ett mer relevant och flexibelt utbildningsutbud som går att kombinera med en anställning, både på gymnasial och eftergymnasial nivå. Samt ett utvecklat system för validering.

Förändring behöver också ske på företagsnivå, så att redan anställda utvecklar kompetens för att kunna utföra de nya arbetsuppgifter som skapas. Särskilt små-

och medelstora företag behöver stöd i arbetet med strategisk kompetensförsörjning.

Sammanfattning av Industrirådets förslag:

- Öka attraktionen hos teknik- och industriutbildningar. Implementera STEM-strategin med stöd av Teknikcollege. Lägg särskild vikt vid tidig introduktion och jämställdhet.
- Fortsätt utvecklingen av Yrkehögskolan och förstärk högre utbildning.
- Höj ersättningsbeloppen för de naturvetenskapliga och tekniska utbildningarna på högskolan.
- Prioritera det livslånga lärandet. Öka antalet flexibla utbildningar och kurser på både gymnasial- och eftergymnasial nivå.

Satsa på forskning och innovation

Industrirelevant forskning och innovation är avgörande för Sveriges konkurrenskraft, för hållbarhet och resiliens. Det bör vara en central utgångspunkt i utformningen av en ny svensk industristrategi.

Merparten av de investeringar som görs i svensk FoU står näringslivet för (72 procent år 2021). Sveriges ställning som framgångsrik forskningsnation är med andra ord beroende av företagens vilja att fortsätta investera i Sverige, vilken i sin tur är beroende av statens ambitionsnivå.

Statens satsningar på industrinära FoU bör öka

Sverige är en av världens ledande industrinationer. Men många länder kraftsamlar nu i den globala konkurrensen. Här får vi inte hamna på efterkälken. Genom att jobba smartare, utveckla nya material och produkter och ta rejäla tekniksprång har svensk industri stora möjligheter att hävda sig. Sveriges styrka är även tillgång till råvaror som malm och skog, där dessa råvaror idag utgör startpunkt för viktiga industriella värdekedjor. För kommande år blir det viktigt att statliga investeringar möter industrins ambitiösa satsningar.

Ökat svenskt deltagande i EU:s FoU - program.

De stora globala utmaningar vi står inför kräver också tvärssektoriella samarbeten, mellan samhällets olika aktörer, där vi som nation måste identifiera våra styrkeområden. Förutom forskning och innovation inom våra styrkeområden krävs tillgång till tvärssektoriella samarbetsytor där industri, institut och akademi och andra offentliga aktörer kan samarbeta mot gemensamma mål.

Det finns nu ett behov av en tydligare koppling mellan forsknings- och innovationspolitiken och industripolitiken. Då kan vi skapa affärsnytta av våra investeringar i FoU. Sverige behöver dessutom stimulera deltagande i internationella satsningar, vilket förstärker nationella satsningar. Men framför allt för att skapa synergier med den kraftsamling som sker både på EU-nivå och globalt.

Arbetet på EU-nivå medför att Sverige måste ha en tydlig nationell prioritering av styrkeområden och val av satsningar. Det skapar förutsättningar för Sverige att vara en mer attraktiv samarbetspart inom EU:s forsknings- och innovationsprojekt. Det skapar också möjlighet till omvända beroenden från omvärlden, där andra länder blir beroende av svensk spetskompetens. Detta ger tydliga konkurrensfördelar. En mer strategisk inriktning och en nationell samordning kommer öka möjligheterna för Sverige att ta del av EU-medel och för Sverige att bli en integrerad part i EU:s FoU-arbete.

Genomför en teknik- och innovationsstrategi där svenska styrkeområden identifieras.

Industri, akademi, forskningsfinansiärer och institut har fört gemensamma diskussioner och påtalat behovet av en nationell teknik- och innovationsstrategi.¹

---

¹ Inspel till forsknings- och innovationspropositionen 2024

Sveriges behov av en mer strategisk inriktning lyftes också av OECD i den senaste översynen av det nationella forsknings- och innovationslandskapet². En nationell teknik- och innovationsprioritering behövs för att ett litet men kunskapsintensivt land som Sverige bättre ska kunna prioritera och satsa på industriella styrkeområden och på så vis maximera de investeringar som görs. Teknik- och innovationsstrategier genomförs nu i länder som Finland, Norge och Nederländerna och det finns redan i bland annat Israel, Sydkorea och Tyskland. Det är därför viktigt att Sverige kan påbörja ett sådant arbete.

Det är viktigt att prioriteringsprocessen sker *nedifrån och upp* av aktörerna i forsknings- och innovationssystemet. Politiken spelar dock en mycket viktig roll för att initiera arbetet, legitimera innehållet och tillsätta resurser för de områden som väljs ut.

Artificiell intelligens (AI) är ett högaktuellt exempel på ett teknikområde där det finns ett behov av forskning och kunskapsutveckling.

AI är datorprogram som efterliknar mänskligt beteende och tänkande. Det är ett växande område som har potential att bli en lika viktig och generisk resurs som elektricitet. AI har fått en stark tillväxt genom framsteg inom maskininlärning, där datorsystem utvecklats för att efterlikna biologiska neurala nätverk, och som nu kan lära sig helt nya färdigheter.

Globalt pågår en snabb utveckling av tillämpningen av AI, med Kina och USA som globala ledare. AI förstärker andra teknikområden och dess tillämpningar når allt fler sektorer. AI-tekniken bidrar till att utveckla befintliga affärsmodeller och innovation. Exempel på detta är körassistans och helt självkörande fordon inom fordonsindustrin. Där nästa steg blir att fordonen kan lära sig av varandra. Ett annat exempel är kvalitetskontroll och automatisering inom läkemedelsindustrin. Där nästa steg blir helt individuellt anpassade mediciner.

För att Sverige ska kunna hänga med i utvecklingen och få förståelse för AI och hur tekniken kan tillämpas, krävs investeringar i kunskapsuppbyggnad, men också i utveckling och testning.

Främja långsiktiga, välfinansierade och industridrivna innovationsprogram

Det praktiska forsknings- och innovationsarbetet bör utföras i strategiska programsatsningar. Innovationsprogram har visat sig mycket framgångsrika. I dessa har det varit möjligt att samla olika aktörer så som akademi, institut och industri för att arbeta med gemensamma utmaningar. Det är därför viktigt att programsatsningar får långsiktiga finansiella förutsättningar om de ska lyckas.

---

² OECD, "Public Research Funding in Sweden", <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9eb9a85b-en.pdf?expires=1702985882&id=id&acname=guest&checksum=C3ED693E0B9B2EE22C8741CA5A7A48BC>

Sammanfattning av Industrirådets förslag:

- Statens satsningar på industrinära FoU bör öka för att skapa incitament för industrins FoU – investeringar.
- Ökat svenskt deltagande i EU:s FoU - program. Då skapas synergier mellan svensk och europeisk forskning.
- Genomför en teknik- och innovationsstrategi där svenska styrkeområden identifieras.
- Främja långsiktiga, välfinansierade och industridrivna innovationsprogram i samverkan med akademi och institut.

Ett energisystem för konkurrenskraft

För att klara industrins omställning och nå Sveriges klimatmål behövs ett fungerande energisystem som består av både el och andra energislag.

Energipolitiken behöver fokusera på genomförande. Industrirådet välkomnar därför att regeringen konkretiserar en målsättning för en total elproduktion om 300 TWh till 2045, men önskar att det konkretiseras ytterligare. För detta bör regeringen utse en myndighet med övergripande huvudansvar för att uppnå målet, i samverkan med berörda myndigheter. Målet bör kompletteras med delmål till 2030, 2035 samt 2040. Redan 2030 väntas industrins elanvändning öka från 45 till 115 TWh.

Industrins framtid bygger inte enbart på el. För att möta industrins kommande behov behövs dessutom en fungerande marknad och produktionskapacitet för exempelvis vätgas och biogas, både som energibärare och som råvara.

Sverige behöver en plan för hur infrastrukturen och marknaden ska möta framtida behov både utifrån industrins utveckling, klimatmål och beredskap. Det gäller el såväl som gas samt energilagring och kapacitet för elektrolys.

Utbyggnad av fossilfri elproduktion

Elproduktionen behöver öka i takt med efterfrågan och alla fossilfria kraftslag kommer att behövas. De ökade behoven uppstår i takt med att industrin ställer om och nyetableringar av energikrävande industri som bidrar till minskade utsläpp av koldioxid kommer på plats. Elsystemet bör vara baserat på en balanserad mix av planerbara och väderberoende kraftslag. Det måste också leverera el till en låg totalkostnad.

Det är särskilt viktigt att ny elproduktion tillkommer i södra Sverige, i elområde SE3 och SE4, där underskottet är som störst. Det förväntade, kraftigt ökade elbehovet i norra Sverige innebär att nuvarande elöverskott i elområde SE1 och SE2 förväntas försvinna i takt med att industrin i norra Sverige ställer om sin produktion och att ny industri etableras.

Ökad överföringskapacitet i elnätet

Takten i elnätsutbyggnaden måste hållas uppe och elnätet utvecklas och uppdateras för framtida behov. Det behövs en mer proaktiv nätutveckling som bättre tar hänsyn till framtida behov.

Ett av de största hindren för företagens elektrifiering är att de tar lång tid att få en anslutning, vare sig det gäller en anslutning till en ny plats eller en effekthöjning på en befintlig plats. Tiden för en anslutning till elnätet kan variera avsevärt, vilket är ett hinder för ny elanvändning och ny elproduktion.

Arbetet med att investera i andra tekniska lösningar som snabbare kan komma på plats än nya elledningar behöver också påskyndas. Flexibilitetslösningar kan bidra till att använda befintlig elnätskapacitet effektivare.

Därför behövs:

- Energipolitiken måste vara långsiktig och alla fossilfria kraftslag behövs. Fortsatt utbyggnad av icke planerbara kraftslag är nödvändig för att uppnå de industriella och klimatrelaterade ambitioner som har satts till 2030 och tiden därefter.
- Underlätta ökad kommunal acceptans för ny elproduktion, genom kompensation eller andra incitament.
- Påskynda arbetet med att investera i andra tekniska lösningar som snabbare kan komma på plats än nya elledningar.
- Inför en intäktsreglering, där elnätsbolagen får betalt för de faktiska kostnader de har och en skälig vinst – inte mer.
- En snabbare anslutning av ny elanvändning, där information om anslutningsbehov samordnas.
- En tydlig plan för hur man kan öka produktionen av biogas för att ersätta fossil naturgas.

En effektivare och mer förutsägbar miljöprövning

Snabbare och enklare prövningsprocesser är avgörande för att Sverige ska ha ett gynnsamt industriklimat, samtidigt som de även i fortsättningen ska vara noggranna och hålla hög kvalitet.

Fungerar tillståndprocesserna kan svensk industri bidra till omställning, sysselsättning och välfärd. Det behövs ett helhetsperspektiv i bedömningarna, där transparenta avvägningar i målkonflikter och mellan samhällsintressen kan ske i ett så tidigt skede som möjligt.

Snabbare handläggningstider

Trots att frågan om långa handläggningstider och oförutsägbara processer länge har uppmärksammats och varit föremål för flera utredningar genom åren har handläggningstiderna inte uppvisat någon påtaglig minskning. Tvärtom, har de totala handläggningstiderna för A-verksamheter (de stora industrierna som kräver tillstånd i mark- och miljödomstol) ökat märkbart de senaste åren.

För att uppnå ett gynnsamt industriklimat och för att industrin ska kunna bidra till att klimatmålen uppnås är det uppenbart att det fortfarande både finns ett stort behov av förenklingar i tillämpningen av miljölagstiftningen.

Här finns det också anledning att se över gränsdragningar för det kommunala självstyret. I vissa fall bör inte avgörandet lämnas till en enskild kommun, inte minst då nationellt viktiga etableringar står på spel.

Hantering av EU-lagstiftning

Om det i Sverige finns en bred samsyn kring behovet av snabbare och enklare tillståndprocesser, kan tyvärr inte detsamma anses gälla för EU.

En betydande del av Sveriges miljölagstiftning kommer från direktiv och förordningar från EU. Trots att en del förordningar och direktiv anger maximala handläggningstider och snabbspår för så kallade strategiska projekt, finns det inget konsekvent anslag för att undanröja hinder i befintlig lagstiftning. Samtidigt tillkommer nya hinder. Industrirådet vill betona att man inte efterfrågar snabbspår för vissa, utan bättre processer för alla.

Nya krav från EU-lagstiftningen får inte försvåra eller förlänga tiderna för tillståndsgivningen ytterligare och vissa befintliga direktiv behöver revideras. Det är därför viktigt att Sverige driver den inriktningen inom EU.

Genom att förenkla och förkorta tillståndprocesserna kommer svensk industri att kunna ställa om snabbare och minska sina utsläpp radikalt. Industrirådets förslag:

- Vissa av förslagen i Miljöprövningsutredningen, SOU 2022:33, måste genomföras. Fokus bör ligga på förslagen som gör det enklare att ändra tillstånd, dvs. ändringstillstånd som huvudregel samt ett förenklat förfarande för att ändra villkor.

- Implementera smartare. De undantag som finns i EU-lagstiftningen måste nyttjas fullt ut och dubbelreglering måste undvikas. En del nationella krav bör tas bort om det finns EU-lagstiftning som reglerar i stort sett samma sak.
- Det är särskilt viktigt att EU:s Ramdirektiv för vatten och EU:s industriutsläppsdirektiv implementeras så att det gynnar hållbar utveckling och inte blir till ett hinder. Industrirådet ser gärna att dessa frågor kan hanteras i Miljötilståndsutredningen, KN 2023:02.

Dags för ett robust, effektivt och hållbart logistiksystem

Export och import av industrins produkter och insatsvaror förutsätter transporter. Industrin behöver ett robust, effektivt och hållbart logistiksystem som främjar konkurrenskraft, handel och sysselsättning i hela landet. Tillförlitlighet är industrins viktigaste transportpolitiska fråga och har sin grund i en väl fungerande infrastruktur.

Alla trafikslag är viktiga och kompletterar varandra. Utgångspunkten för godstransporter måste vara en politik som samlat ser till hela transportkedjan. De långa avstånden inom och till och från Sverige gör att den svenska industrin har en transportkostnadsnackdel jämfört med konkurrenter i andra länder. Industrin är en stor transportköpare och kostnaderna för hållbara godstransporter måste vara internationellt konkurrenskraftiga.

Omställningen till fossilfria transporter är nödvändig, och då Sverige är ett avlångt land beläget i Europas utkant riskerar kostnader kopplat till omställningen att ytterligare förstärka den konkurrensnackdel för svensk industri som det innebär.

Idag står statliga skatter och avgifter för en stor del av industrins kostnadsökningar för transporter, vilket minskar bland annat industrins utrymme att investera i fossilfria transporter. Styrmedel, såsom skatter och avgifter, ska utformas så att de är effektiva, och inte motverkar varandra.

Tillgång till och kvaliteten på transportinfrastrukturen är en viktig faktor för industriella investeringar. Det behövs därför nationella mål kopplade till detta. Det handlar också om att åtgärda bristfälligt underhåll, hastighetsnedsättningar, bärighet, redundans, vinterväghållning, tillfälliga avstängningar och andra frågor kopplade till trafikering. Det behövs tydligare främjandeuppdrag till berörda myndigheter att verka för effektivare godstransporter. Vid industriinvesteringar måste staten arbeta proaktivt för att utveckla transportinfrastrukturen kopplat till den privata investeringen.

Som övergripande ståndpunkt vill därför Industrirådet att regeringen i det fortsatta arbetet med *Godstransportstrategin*³ tydligare lyfter industrirelevanta åtgärder. Exempelvis behöver industrins behov av infrastruktur och transporter tydligare prioriteras i infrastrukturplanering och i myndighetsuppdrag. Flera åtgärder lyfts fram i Industrirådets "[Inspel till nystart av logistikstrategi](#)" som överlämnades till regeringen hösten 2023.

Underhåll av infrastruktur och minimering av eftersläpande underhåll

Underhåll av befintlig infrastruktur är en statlig kärnverksamhet som har underfinansierats sedan 1990-talet. Bristande underhåll påverkar industrins konkurrenskraft negativt då tillförlitligheten i systemet försämras. Dålig tillförlitlighet leder till att leveranskedjorna påverkas negativt och industrins

---

³ Regeringens strategi för godstransporter antogs i juni 2018 och heter *Effektiva, kapacitetsstarka och hållbara godstransporter – en nationell godstransportstrategi*. För att följa regeringens arbete med strategin tillsattes också ett Nationellt godstransportråd, enligt önskemål från NTR och Industrirådet. Rådets mandat löpte ut i augusti 2022. Under våren 2024 har ett strategiskt arbete för godstransporter påbörjats på Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet. Därutöver har ett antal branschorganisationer, däribland Skogsindustrierna och NTR, bjudits till ett första möte i Godstransportforum i februari.

förtroende påverkas negativt när man inte kan leverera till kunder i tid. Underhåll är också av stor vikt för transportsektorns omställning, inte minst eftersom elfordon och andra fossilfria fordon behöver en väl underhållen infrastruktur att köra på. Begränsat utbud av fossilfria drivmedel som biogas och HVO och batteriers begränsade räckvidd ställer krav på ruttoptimerade, effektiva transporter. Dåligt underhållna vägar kan tvinga industrins transporter att ta omvägar, vilket i sin tur ökar behovet av laddning och fossilfria drivmedel.

Det eftersläpande underhållet ökar nu i hög takt, trots ökade anslag. Behovet är dock större än tilldelade medel och läget kommer förvärras fram till år 2033, eftersom många av anläggningarna från 50- och 60-talet närmar sin tekniska livslängd.

Regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att även ta fram ett underlag (rapport) om vad som skulle krävas för att minimera det eftersläpande underhållet på järnväg. Därefter behövs en bred blocköverskridande överenskommelse om en finansierad underhållsplan, inklusive kontrollstationer, som minimerar det eftersläpande underhållet på både väg och järnväg.

Det behöver även arbetas aktivt med flera alternativa finansieringsformer som kan tidigarelägga tidskritiska investerings- och underhållsåtgärder. Exempelvis i form av lånefinansiering och medfinansiering för att möta behoven.

Elektrifiering av transportsektorn

Transportsektorn behöver minska sina utsläpp. Ett fossilfritt transportsystem är möjligt att nå om alla teknikspår och potentiella lösningar tas tillvara. Utsläppen i transportsektorn sänks främst genom elektrifiering av vägtrafiken, eftersom cirka 95 procent av utsläppen från inrikes transporter härrör från vägtrafik⁴. Men även delar av sjöfarten behöver elektrifieras, liksom flyget och de delar av järnvägsnätet som inte är elektrifierat. Förutom att sänka utsläppen bidrar elektrifieringen, tillsammans med automatisering och digitalisering, till effektivitet och till industrins konkurrenskraft.

Regeringen bör påskynda omställningen av tunga godstransporter på väg. Detta genom att säkerställa ladd- och tankinfrastruktur för tunga fordon i stråk och noder som är viktiga för näringslivet.

Regeringen behöver säkerställa att förslagen i klimathandlingsplanen som kopplar till elektrifiering av transportsektorn implementeras på ett sätt som stärker industrins konkurrenskraft.

Digital infrastruktur

Den digitala infrastrukturen, såväl trådbundet som trådlöst, är central för industriell verksamhet liksom för utvecklingen i transportsektorn.

Perspektivet borde vara att utbyggnad av såväl trådbunden som trådlös digital infrastruktur är en fråga av högsta politiska prioritet. Det är en förutsättning för att

---

⁴ Naturvårdsverket sammanställer utsläppssiffror från inrikes trafik, för att kunna följa upp det nationella målet om minskade utsläpp i inrikes transporter med 70 procent till 2030. Läs mer här:

<https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-inrikes-transporter>

genom digitalisering öka konkurrenskraften, ge möjlighet till utveckling i hela landet och vara en drivkraft för en grön omställning. Till exempel en snabbare utbyggnad av 5G-näten har stor betydelse för industrins möjligheter att digitaliseras, automatiseras och hantera stora datamängder. Det ökar förmågan till modern produktion i Sverige.

Säkerheten i den digitala infrastrukturen behöver också prioriteras. Avbrott och sabotage är reella hot mot tillförlitligheten, och de fasta näten är byggda under olika tidsperioder och därmed med väldigt varierande krav på anläggningsteknik och robusthet. Det samma får anses gälla för operatörernas serverhallar. Om dessa tjänster slås ut eller störs, påverkar även det industrin.

Sammanfattning av Industrirådets förslag:

- Industrins perspektiv behöver betonas i den kommande Godstransportstrategin.
- Åtgärda infrastrukturens underhållsskuld. Ge Trafikverket uppdrag att kartlägga behovet och ta fram en långsiktig underhållsplan som tar sikte på att få bort det eftersläpande underhållet. Underhållsplanen ska vara finansierad, med fördel blocköverskridande förankrad.
- Se över statliga skatter och avgifter och genomför konsekvensanalyser av nationella och internationella styrmedelsförslag som påverkar transportsektorns kostnader, för att möjliggöra en hållbar omställning till fossilfria transporter.
- Påskynda elektrifieringen av vägtrafiken, men även sjöfarten och flyget. Säkerställ ladd- infrastruktur för tunga transporter, i stråk och noder som är viktiga för näringslivet.
- Bygg ut den digitala infrastrukturen och säkerställ robusthet och säkerhet.

Kontaktperson:
Peter Johansson, Enhetschef Forskning och innovation, Teknikföretagen
Peter.johansson@teknikforetagen.se
070-568 80 51

---

grafiska
FÖRETAGEN

IKEM
Innovations- och kemindustrierna i Sverige

Jernkontoret

SveMin

UNIONEN